

Otázky a tematické okruhy k ústní částem státní závěrečné zkoušky v navazujícím magisterském studijním programu Teologické nauky

Úvod

1. Studium magisterského studijního programu Teologické nauky se řádně uzavírá státní závěrečnou zkouškou, která se skládá ze dvou ústních zkoušek a z obhajoby diplomové práce:

- a) **Křesťanská sociální etika:** Student má prokázat znalost stěžejních témat a obsahů křesťanského sociálního učení obecně i ve vybraných aplikovaných oblastech.
- b) **Pastorální obory a kanonické právo:** Student má prokázat znalost struktury pastorace a její hlavní pojmy a oblasti, včetně katechetického působení církve. V oblasti kanonického práva se vedle témat ústavního práva církve vyžaduje především přehled manželského a trestního práva církve.
- c) **Obhajoba diplomové práce:** Součástí státní závěrečné zkoušky je obhajoba diplomové práce o rozsahu minimálně 60 normostran. Téma práce musí navazovat na předměty studijního plánu, nemusí však přímo souviset s žádnou částí státní závěrečné zkoušky.

2. Průběh státních závěrečných zkoušek je upraven Studijním a zkušebním řádem UK v Praze, Pravidly pro organizaci studia na KTF UK a Opatřením děkana č. 19 /2018.

Státní závěrečná zkouška má prokázat schopnost studenta zvládnout větší objem látky, myslet v souvislostech, a to i mezioborových, spojovat nabyté poznatky s praktickou aplikací. Zadané okruhy a témata k probírané látce nejsou přesnými formulacemi otázek. V rámci širších okruhů má studující při zkoušce prokázat i schopnost orientace v látce, reakce na podrobnější otázky zkušební komise.

I. Křesťanská sociální etika

A. Křesťanská sociální etika/Sociální učení církve

1. Vývojové linie sociálního učení církve

- Vývojové linie od první sociální encykliky do II. vatikánského koncilu
- Pastorální konstituce Gaudium et spes
- Vývojové linie po II. vatikánském koncilu

2. Princip personaly a novodobý koncept lidských práv

- Princip personaly v sociálním učení církve (vývoj, pojetí v sociálním učení církve, systematické představení)
- Biblicko-antropologické základy principu personaly
- Novodobý koncept lidských práv (obecná charakteristika, dělení, vznik a vývoj lidských práv)

3. Lidská práva a sociální učení církve

- Historický vývoj recepce konceptu lidských práv v učení církve
- Specifické důrazy chápání lidských práv v sociálním učení církve

4. Princip solidarity

- Systematické představení principu solidarity
- Princip solidarity v sociálním učení církve (klasické místo, dějinný vývoj)
- Roviny aplikace principu solidarity

5. Princip subsidiarity

- Systematické představení principu subsidiarity
- Princip subsidiarity v sociálním učení církve
- Roviny aplikace principu subsidiarity

6. Zásada obecného dobra a spravedlnosti

- Zásada obecného dobra v sociálním učení církve
- Biblické pojetí spravedlnosti
- Klasické pojetí spravedlnosti. Sociální spravedlnost. Kontributivní spravedlnost

7. Lidská práce v sociálním učení církve

- Lidská práce v sociálním učení církve
- Základy teologicko-etické reflexe práce
- Příklady sociálně-etických témat z oblasti práce a jejich etická reflexe

8. Ekonomický život v sociálním učení církve

- Tržní hospodářství v sociálním učení církve – dějinný vývoj, klíčová místa v církevních dokumentech
- Systematické představení základních linií křesťanské etiky hospodářství
- Aplikace principů sociálního učení církve v hospodářství a podnikání

9. Úsilí o mír v teologicko-etické reflexi

- Základy teologicko-etické reflexe míru
- Konkrétní témata současné etiky míru

Literatura k okruhům 1–9

a) Povinná literatura

ANZENBACHER, Arno: *Křesťanská sociální etika: úvod a principy*. 2. vydání. Brno: CDK 2015.
PAPEŽSKÁ RADA PRO SPRÁVEDLNOST A MÍR: *Kompendium sociální nauky církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 2008.

Studijní texty a pracovní materiály:

KRUIP, Gerhard: *Tržní hospodářství v katolickém sociálním učení – historický přehled a sociálněetická analýza*. In: AUC Theologica 6 (2016), č. 1, 15-31.

NOTHELLE-WILDFEUER, Ursula: *Arbeit – Cantus firmus kirchlicher Sozialverkündigung*. In: IKaZ Communio 40 (2011), 127-137 (pracovní překlad, studijní text).

ŠTICA, Petr: *Katolické sociální učení – dějiny, pozice, základní dokumenty* (studijní text).

ŠTICA, Petr: *Lidská práva a sociální učení církve*. In: AUC Theologica 3 (2013), č. 2, 11-34.

b) Církevní dokumenty

Gaudium et spes. In: Dokumenty II. vatikánského koncilu. Praha: Zvon 1995, 173-265.

PAPEŽ FRANTIŠEK: *Fratelli tutti*. Encyklika o bratrství a sociálním přátelství. Praha: Karmelitánské nakladatelství 2021.

PAPEŽ FRANTIŠEK: *Laudato si'*. Encyklika o péči o společný domov. Praha: Paulínky 2015.

Sociální encykliky (1891–1991). Praha: Zvon 1996.

c) Doporučená literatura

FIALA, Petr - HANUŠ, Jiří - VYBÍRAL, Jan (ed.): *Katolická sociální nauka a současná věda*. Brno-Praha: CDK-Vyšehrad 2004.

HEIMBACH-STEINS, Marianne (Hg.): *Christliche Sozialethik: ein Lehrbuch. Band 1: Grundlagen*. Regensburg: Pustet 2004.

HEIMBACH-STEINS, Marianne (Hg.): *Christliche Sozialethik: ein Lehrbuch. Band 2: Konkretionen*. Regensburg: Pustet 2005.

HEIMBACH-STEINS, Marianne: *Sozialethik*. In: ARNTZ, Klaus u.a.: *Orientierung finden: Ethik der Lebensbereiche*. Freiburg i. Br.: Herder 2008, 166-208.

HIMES, Kenneth R. (ed.): *Modern Catholic Social Teaching: Commentaries and Interpretations*. 2. vydání. Washington, D.C.: Georgetown University Press 2018.

MARX, Reinhard - WULSDORF, Helge: *Christliche Sozialethik: Konturen – Prinzipien – Handlungsfelder*. Paderborn: Bonifatius 2002.

MARTINEK, Cyril: *Cesta k solidaritě*. Svitavy: Trinitas 1998.

MASSARO, Thomas: *Living Justice: Catholic Social Teaching in Action*. Plymouth: Rowan and Littlefield Publishers 2011.

SORGE, Bartolomeo: *Introduzione alla dottrina sociale della Chiesa*. 4. vydání. Brescia: Queriniana 2020.

SUTOR, Bernhard: *Politická etika*. Praha: Oikoymenth 1996.

ŠTICA, Petr: *Migrace a státní suverenity: oprávnění a hranice přistěhovalecké politiky z pohledu křesťanské sociální etiky*. Červený Kostelec: Pavel Mervart 2010.

WILHELMS, Günter: *Christliche Sozialethik*. Paderborn: Schöningh 2010.

B. Environmentální etika

10. Křesťanská environmentální etika v encyklice papeže Františka Laudato si'

- Příčiny a kořeny environmentální krize
- Souvislost ekologických krizí a sociálních nerovností uvnitř lidské společnosti
- Koncept integrální ekologie a etická orientace
- Vychýlený životní styl jako překážka ekologického obrácení a ekologická konverze

11. Vztah ke zvířatům v biocentrických ekoetických směrech

- Albert Schweitzer a etika úcty k životu
- Holistický přístup Aldo Leopolda – etika země
- Vliv utilitarismu v zoocentrické etice Petera Singera

Literatura k okruhům 10–11

a) Povinná literatura

KOCIAN, Matúš: *Etika životního prostředí*. Kostelec nad Černými lesy: Lesnická práce 2015.

PAPEŽ FRANTIŠEK: *Laudato si'*. *Encyklika o péči o společný domov*. Praha: Paulínky 2015.

b) Doporučená literatura

KOHÁK, Erazim: *Zelená svatozář: kapitoly z ekologické etiky*. 2., přepracované vydání. Praha: Slon 2000.

LEOPOLD, Aldo: *Obrázky z chatrče a rozmanité poznámky*. Tulčák: Abies 1995.

ONDOK, J. Petr: *Člověk a příroda: hledání etického vztahu*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 1998.

Salve 27, č. 4: Ekologická etika. Praha: Krystal OP 2017.

SCHWEITZER, Albert: *Nauka úcty k životu*. Praha: Dharmagaia 1993.

SINGER, Peter: *Osvobození zvířat*. Praha: Práh 2001.

SKÝBOVÁ, Marie: *Etika a příroda: proč brát morální ohledy na přírodu?* Červený Kostelec: Pavel Mervart 2011.

SLÁDEK, Karel: *Ekologická spiritualita a etika*. Praha: Triton 2019.

SOKOLÍČKOVÁ, Zdenka: *Člověk v pokorném závazku vůči světu: studie z ekologické etiky*. Červený Kostelec: Pavel Mervart 2012.

ŠMAJS, Josef - BINKA, Bohuslav - ROLNÝ, Ivo: *Etika, ekonomika, příroda*. Praha: Grada 2012.

VOGT, Markus: *Christliche Umweltethik: Grundlagen und zentrale Herausforderungen*. Freiburg i. Br.: Herder 2021.

C. Etika v mezikulturním a mezináboženském dialogu

12. Dějinná reflexe vztahu křesťanů k jiným náboženstvím

- Jiná náboženství v biblickém textu (konstanty a dílčí motivy biblické reflexe jiných náboženství)
- Jiná náboženství v patristické reflexi (inkulturace; křesťanství jako pravé náboženství; *extra ecclesiam nulla salus*)
- Spása nekřesťanů v katolickém magisteriu a v teologii od tridentského koncilu po II. vatikánský koncil (*votum baptismi*; implicitní křest; motiv nepřekonatelné nevědomosti)

13. Světová náboženství v současném katolickém magisteriu

- Hlavní obsahy koncilní deklarace *Nostra aetate* a její vztah k ostatním textům
- Mezináboženské vztahy v učení Jana Pavla II., Benedikta XVI. a papeže Františka (hlavní texty a motivy)
- Evangelizace, misie a mezináboženský dialog v současném magisteriu

14. Etika, kultura a náboženství v dialogu

- Základní pojmové vymezení (kultura a náboženství; vztah mezi kulturou a náboženstvím; multikulturalismus; interkulturalita)
- Globalizace a postsekularismus jako výzva k dialogu (střet nebo soužití kultur; role náboženství ve společnosti a proměna této role dnes)

- Etická kritéria mezikulturního a mezináboženského dialogu

15. Etika mezináboženského dialogu – teologické a religionistické modely

- Religionistická paradigmaty v mezináboženských vztazích
- Misie a mezináboženský dialog jako model pozitivního teologického přístupu k pluralitě kultur a náboženství
- Dimenze a praktické podoby dialogu

Literatura k okruhům 12-15

a) Povinná literatura

ČERVENKOVÁ, Denisa: *Etika mezináboženského a mezikulturního dialogu*. Praha: Karolinum 2018.
 HOŠEK, Pavel: *Na cestě k dialogu: křesťanská víra v pluralitě náboženství*. Praha: Návrat domů 2005.
 MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE: *Křesťanství a ostatní náboženství*. Praha: Krystal OP 1999.
Nostra aetate. In: Dokumenty II. vatikánského koncilu. Praha: Zvon 1995, s. 545-555.

b) Církevní dokumenty

MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE: *Víra a inkulturace* (1988). Dostupné na http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/cti_documents/rc_cti_1988_fede-inculturazione_cs.html.
 PAPEŽSKÁ RADA PRO MEZINÁBOŽENSKÝ DIALOG: *Dialogue and Proclamation: Reflection and Orientations on Interreligious Dialogue and the Proclamation of the Gospel of Jesus Christ*. Dostupné na: http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/interelg/documents/rc_pc_interelg_doc_19051991_dialogue-and-proclamatio_en.html.
 PAPEŽSKÁ RADA PRO MEZINÁBOŽENSKÝ DIALOG; SVĚTOVÁ RADA CÍRKVÍ; SVĚTOVÁ EVANGELIKÁLNÍ ALIANCE: *Křesťanské svědectví v multináboženském světě: doporučení pro vedení misie*. Dostupné na: https://evangelikalni-teologie.cz/system/blobs/30/original/Krestanske_svedectvi_v_multinabozenskem_svete2011.pdf?1417186621.

c) Doporučená literatura

BEVANS, Stephan B. - SCHROEDER, Roger: *Constants in Context: A Theology of Mission for Today*. Maryknoll: Orbis Books 2004.
 BOSCH, David J.: *Dynamika křesťanské misie: dějiny a budoucnost misijních modelů. Díl 1: Novozmluvné modely misie*. Praha: Středoevropské centrum misijních studií 2009.
 BOUBLÍK, Vladimír: *Teologie mimokřesťanských náboženství*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 2000.
 CANOBBIO, Giacomo: *Nessuna salvezza fuori della Chiesa: storia e senso di un controverso principio teologico*. Brescia: Queriniana 2009.
 ČERVENKOVÁ, Denisa: *Katolický pohled na náboženskou pluralitu*. Praha: Karolinum 2016.
 GALLAGHER, Michael Paul: *Clashing Symbols: An Introduction to Faith and Culture*. London: Darton, Longman and Todd 2003.
 GIOIA, Francesco (ed.): *Dialogo interreligioso nell'insegnamento ufficiale della Chiesa Cattolica (1963-2013): atti e documenti*. Vaticano: Libreria Editrice Vaticana 2013.
 HOŠEK, Pavel: *A bohové se vracejí: proměny náboženství v postmoderní době*. Jihlava: Mlýn 2012.
 SCHREITER, Robert J.: *The New Catholicity: Theology Between the Global and the Local*. Maryknoll: Orbis Books 2005.
 SESBOÜÉ, Bernard: *Hors de l'Église pas de salut: histoire d'une formule et problèmes d'interprétation*. Paris: Desclée de Brouwer 2004.
 SGHIRINZETTI, Marta: *Ragionare tra le differenze: per un'etica del dialogo interculturale*, Pisa: ETS 2014.

STUBENRAUCH, Bertram: *Pluralismus statt Katholizität?: Gott, das Christentum und die Religionen*. Regensburg: Friedrich Pustet 2017.

TRIANNI, Paolo: *Dialogo*. Padova: Editrice Messaggero 2019.

II. Pastorální obory a kanonické právo

Student si losuje jednu otázku.

1. Aktéři pastorační

- Hierarchická struktura církve a její úloha v pastorační
- Laici v pastorační jako příjemci pastorační péče a jako působící v pastorační
- Úloha řeholníků a církevních hnutí v pastorační

Literatura:

OPATRŇY, Aleš: *Pastorální teologie pro laiky*, Pavel Mervart 2016.

Dogmatická konstituce II. vatikánského koncilu Lumen gentium. In: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Karmelitánské nakladatelství 2002.

KATECHISMUS KATOLICKÉ CÍRKVE, KNA 2002.

2. Prostory pastorační

- Pastorační ve farnosti
- Pastorační v rodině jako domácí církvi
- Pastorační v místní církvi
- Pastorační v řeholních komunitách a hnutích

Literatura:

OPATRŇY, Aleš: *Pastorální teologie pro laiky*, Pavel Mervart 2016.

Pastorální konstituce II. vatikánského koncilu Gaudium et spes. In: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Karmelitánské nakladatelství 2002.

GÓRECKI, Edward: *Církev se uskutečňuje ve farnosti*, MCM 1996.

KONGREGACE PRO KLÉRUS: *Pastorální konverze farního společenství ve službách evangelizačního poslání církve*, in: *Acta ČBK* 2020.

3. Pastorační a pastorální teologie

- Pastorační v užším a širším smyslu
- Definice pastorální teologie a definice pastorační
- Církevní dokumenty důležité pro pastorální teologii a pastorační

Literatura:

OPATRŇY, Aleš: *Pastorální teologie pro laiky*, Pavel Mervart 2016.

AMBROS, Pavel: *Pastorální teologie I. Fundamentální pastorální teologie I*. UP Olomouc 2002.

Dogmatická konstituce II. vatikánského koncilu Lumen gentium. In: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Karmelitánské nakladatelství 2002.

Pastorální konstituce II. vatikánského koncilu Gaudium et spes. In: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Karmelitánské nakladatelství 2002.

4. Nástroje pastorační a pojmy v pastorační

- Pastorační rozhovor
- Pastorační poradenství
- Pojmy v pastorační od preevangelizace k řádnému křesťanskému životu

Literatura:

OPATRŇY, Aleř: *Pastorální teologie pro laiky*, Pavel Mervart 2016.

OPATRŇY, Aleř: *Pastorace zvlářtních skupin*, Pavel Mervart 2014.

Katechismus katolické církve, Karmelitánské nakladatelství 2002.

AMBROS, Pavel: *Pastorální teologie I. Fundamentální pastorální teologie I.* UP Olomouc 2002

5. Katecheze v evangelizačním poslání církve

- Identita katecheze v evangelizačním procesu
- Místní církve jako subjekt katecheze
- Katecheze ve službě inkulturace víry
- Identita a formace katechetů

Literatura:

ALBERICH, Emilio; DŘÍMAL, Ludvík: *Katechetika*, Portál 2008.

KONGREGACE PRO KLÉRUS: *Vřeobecné direktorium pro katechizaci*, ČBK 1998.

PONTIFICIO CONSIGLIO PER LA PROMOZIONE DELLA NUOVA EVANGELIZZAZIONE:
Direttorio per la catechesi, San Paolo 2020.

PAPEŽ FRANTIřEK: *Evangelii gaudium*, Paulinky 2014.

6. Katechetický proces

- Metodologie v katechezi
- Iniciační katecheze a katechumenátní model
- Adresáti katecheze v současném náboženském a společensko-kulturním kontextu
- Katechismus katolické církve

Literatura:

ALBERICH, Emilio - DŘÍMAL, Ludvík: *Katechetika*, Portál 2008.

KONGREGACE PRO KLÉRUS: *Vřeobecné direktorium pro katechizaci*, ČBK 1998.

PONTIFICIO CONSIGLIO PER LA PROMOZIONE DELLA NUOVA EVANGELIZZAZIONE:
Direttorio per la catechesi, San Paolo 2020.

Katechismus katolické církve, Karmelitánské nakladatelství 2001.

7. Moc a úřady v církvi

- Klasifikace moci v církvi
- Jurisdikční moc a její zánik
- Úřady v církvi – pojem, obsazování, pozbytí

Literatura:

HRDINA, Antonín - SZABO, Miloř: *Teorie kanonického práva*, Praha 2018.

HRDINA, Antonín: *Kanonické právo*, Plzeň 2011.

8. Ústavní právo kanonické

- Práva a povinnosti všech křesťanů
- Práva a povinnosti laiků
- Práva a povinnosti duchovních, inkardinace, transkardinace, pozbytí duchovního stavu

Literatura:

Kodex kanonického práva, Praha 1994

HRDINA, Antonín: *Kanonické právo*, Plzeň 2011

9. Hierarchické zřízení církve

- Papež a instituce na celocírkevní úrovni
- Biskupové
- Hierarchické zřízení místních církví

Literatura:

Kodex kanonického práva, Praha 1994

HRDINA, Antonín: *Kanonické právo*, Plzeň 2011

10. Manželství v pojetí kanonického práva

- Manželský souhlas a jeho vady
- Kanonická forma uzavření manželství
- Manželské překážky

Literatura:

Kodex kanonického práva, Praha 1994

HRDINA, Antonín: *Kanonické právo*, Plzeň 2011

NĚMEC, Damián: *Manželské právo katolické církve*, Praha 2007

11. Zánik a zplnění manželství

- Rozdíl mezi zánikem manželství a manželskou nulitou
- Zrušení platného manželství
- Zplnění manželství

Literatura:

Kodex kanonického práva, Praha 1994

HRDINA, Antonín: *Kanonické právo*, Plzeň 2011

NĚMEC, Damián: *Manželské právo katolické církve*, Praha 2007

12. Církevní tresty

- Trestný čin, jeho skutková podstata
- Klasifikace trestů v kanonickém právu
- Rezerváty Apoštolského stolce

Literatura:

Kodex kanonického práva, Praha 1994

HRDINA, Antonín: *Kanonické právo*, Plzeň 2011

V Praze dne 30. března 2021

PhDr. Petra Oulíková, Ph.D.
proděkanka pro studium